

(/)

🏠 (/) > 1800-årene (<http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/1800-arene-37>)

> Bøger (<http://www.historie-online.dk/boger>)

> Anmeldelser (<http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5>) > Hvad skal det nytte?

← **Forrige artikel** (<http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/1800-arene-37/destridbare-danskere>)

Hvad skal det nytte?

Kategori: Anmeldelser

Visninger: 2912

Del artikel: **f** (<https://www.facebook.com/sharer/sharer.php?u=http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/1800-arene-37/hvad-skal-det-nytte>) **t**

(<https://twitter.com/home?status=>. Aktiviteten kan ses på [http://www.historie-](http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/1800-arene-37/hvad-skal-det-nytte)

[online.dk/boger/anmeldelser-5-5/1800-arene-37/hvad-skal-det-nytte](http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/1800-arene-37/hvad-skal-det-nytte)) **in**

(<http://www.linkedin.com/shareArticle?mini=true&url=http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/1800-arene-37/hvad-skal-det-nytte&title=>)

Peter Lauritsen

Hvad skal det nytte? – På sporet af Hørups demokrati.

Gad Forlag 2020. 160 sider. 199,95 kr.

Retsind, lovsind, frisind og storsind

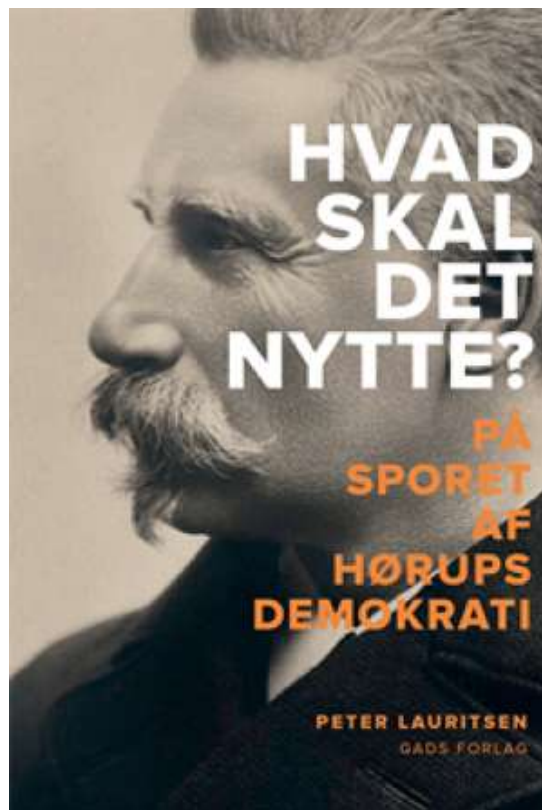
Af Preben Etwil

Viggo Hørup (1841-1902) er en af det moderne gennembruds mest kendte skribenter – og det uden at han skrev en eneste bog: "Hans tekster er korte – gerne nogle sider....Hørup formulerede sig i pointer, præcist og med korte begrundelser" (p. 12).

Hørup var både journalist og politiker, som eftertiden ikke rigtig har kunnet slippe. Siden hans død for ca. 120 år siden, er der blevet udgivet et utal af monografier enten i form af levnedsskildringer eller af hans artikler og taler. Hørup har også stået centralt i bredere fremstillinger og i udgivne erindringer og brevsamlinger.

Han har således været både elsket og hadet i Danmarks politiske liv.

I begyndelsen af 2020 har Peter Lauridsen udgivet en god og letlæst tilføjelse til den allerede eksisterende Hørup-litteratur: "Hvad skal det nytte? – På sporet af Hørups demokrati".

Bogen er bygget over tre afsnit samt et appendiks, der har samlet en række Hørup-citater, der i den grad bevidner, at der her er tale om et journalistisk sprog-talent, der brugte sin pen som en ragekniv, der skilte skæg og snot for sig.

Bogens første afsnit har karakter af en noget traditionel biografi, hvor man får at vide, at Viggo var søn af en landsbyskolelærer oppe på Halsnæseggen i Nordsjælland. Den bogligt opvakte dreng kom som tolvårig, gennem noget familie, på latinskole i København, hvorfra han blev student fra Metropolitanskolen i 1861 og senere cand. jur. fra Københavns Universitet i 1867. Bortset fra noget advokatarbejde på et støvet kontor som ung nyuddannet jurist, blev det politik og journalistik, der blev hans livsbane.

Hørup blev gift med sin kusine Emma Holmsted, og de fik to børn. Han havde derudover et længerevarende udenomsægteskabeligt forhold til ægteparrets fælles kusine, Henriette Steen, der fødte et barn, der blev bortadopteret, men som døde kort efter. Et forhold der uden for familiens snævre inderkreds blev holdt hemmeligt, da det ellers ville kunne skade Viggos offentlige og politiske karriere. Så Hørup var i den grad underlagt datidens samfunds- og seksualmoral – om end han både i tale og skrift kritiserede den kraftigt.

Hørup fik ret hurtigt en central placering i et noget fragmenteret Venstre, der kæmpede en stædig politisk kamp for at fravryste det politiske Højres udenomsparlamentariske regeringsførelse. Det er det, der i historiebøgerne og litteraturen går under betegnelsen "Forfatningskampen" eller "Statskuppet", der for øvrigt bliver udmærket beskrevet af Peter Lauridsen, der har den lille tilføjelse, at Hørup selv kalde den for "den store prokuratorstrid" (p. 31).

Hørup stillede op til Folketinget for Venstre i 1872, men blev ikke valgt. Derimod lykkedes det ham anden gang i 1876 at komme i Folketinget. Et mandat som han igen mistede i 1892 til den senere svindeldømte P.A. Alberti. En personage som Hørup i den grad var den allerskrappeste kritiker af. Som han engang sagde: "Alberti har sin tid, og den er snart forbi. Han stjæler af chatollet" (p. 35). Hørup oplevede pga. af sin tidlige død desværre ikke Albertis fald fra tinderne.

Kronen på hans politiske liv kom efter systemskiftet i 1901, hvor han stærkt sygdomssvækket, i ære for sin kamp for demokratiet, blev udnævnt som trafikminister. En post han ikke gjorde meget væsen af, da han døde mindre et år efter udnævnelsen.

Det var som journalist – først på Morgenbladet, og senere på det nyetablerede Politiken – at Hørup udviklede sin radikale demokratiforståelse – ikke i en socialistisk betydning, men i en udvidet liberal-borgerlig retning. For Hørup var demokrati et juridisk ordnet samfund – det hvilede på forfatningen og måtte bygges på dette fundament. I et demokrati anerkender man sine medlemmer, og man forhandler sig til rette. Ingen må tage sig selv til rette, men enhver skal tale og dele sig til rette. Ingen skal kunne udelukkes fra samtalen, og synspunkter er lige meget værd, uanset om de kommer fra høj eller lav.

Hørup skelnede mellem tre typer af folk: de ufri, de frigivne og de frie. De ufri var dem uden rettigheder overhovedet. De frigivne havde godt nok frihed, men havde stadig spor af "trællesindet" tilbage. De frie var derimod de ligeværdige borgere i det demokratiske samfund. De frie folk burde ikke ligge under for noget: "Alle skal kunne tænke, mene og sige, hvad de har lyst til. Frihed er med andre ord en menneskeret, men det er også den, der sikrer, at der dannes nye anskuelser, som giver samfundet dynamik og fremgang" (p. 81).

For Hørup gjaldt det i høj grad at give befolkningen større selvfølelse, og det skulle bl.a. ske gennem oplysning og uddannelse. Så uden fri information og uddannelse var befolkningen ikke i stand til at udfylde sine demokratiske pligter og rettigheder: "Derfor handler den politiske kamp for Hørup ikke blot om at vinde valgene, men om at vinde dannelsen og den offentlige mening" (p. 90). Her kæmpede Hørup hårdt mod den træge del af sit eget parti: "Venstre vandt valgene, men den offentlige mening var ikke på partiets side, og derfor måtte Hørup skabe alliancer med intellektuelle og kunstnere" (p. 91).

For Hørup var kampen mod militarisme lig med kampen for et bedre demokrati. For Hørup var militarisme baseret på luftige begreber som fædrelandskærlighed og nationens ære, og at man for disse begreber var villig til at slå ihjel og blive slået ihjel – samtidig med at man kunne holde store befolkningsgrupper nede i uvidenhed og armod.

Peter Lauritsen slutter sin bog med at fundere over, om Hørup har noget at sige et nutidigt publikum. Ikke overraskende når han frem til, at der både er aktualitet og relevans over Hørups demokratiopfattelse. Der er stadig brug for at stå fast omkring Hørups ord om, at: "ingen over, ingen ved siden af Folketinget" (p. 111). Det samme gælder konventionerne. I disse lynhurtige medietider, er disse principper under et gevaldigt pres. Det er blevet helt legitimt at føre symbolpolitik frem for realpolitik.

Det helt centrale i Hørups demokratiopfattelse er, at dele sig efter anskuelser. Men det forudsætter både indsigt og viden: "Som borgere i et demokratisk samfund skal vi dele os efter anskuelser. Målet er ikke, at vi skal være enige, men at vi ud fra hvert vores synspunkt engagere os i debatter og stemmer på de politikere, der bedst kan repræsentere os" (p. 117).

Dette blev i sin tid formuleret af Hørup – og det er stadig en ideal fordring, den dag i dag.

Bogen slutter af med en række herlige Hørup-citater, der med stor tydelighed viser, at han var en skarpsindig politisk sprogfornyer.

Prøv engang at hør:

"De bedste mænd har også de bedste fjender" (p. 134).

"Man må undre sig over, at et sådan monstrum af en lov er undfanget i en menneskelig hjerne. Men det er den heller ikke. Den er gjort på 10 minutter uden al forudgående hjernevirksomhed" (p.138-39).

Ja, der er flere sproggerler at finde i denne bog.

Med disse ord skal bogen anbefales enhver, der kerer sig om det danske demokrati.

[Historie-online.dk, den 26. februar 2020]